

บทที่ 1

โครงการและลักษณะของโครงการ

จุฬะประสงค์การเรียนรู้

1. เมื่อศึกษาเรื่องความหมายของโครงการและคุณสมบัติสำคัญของโครงการโดยทั่วไปแล้ว นักศึกษาสามารถ

- ก. อธิบายความหมายของโครงการได้ถูกต้อง
- ข. อธิบายคุณสมบัติของโครงการโดยทั่วไปได้อย่างถูกต้องและชัดเจน
- ค. ระบุได้ว่ากิจกรรม (activities) แบบใดที่เรียกว่าโครงการ
- ง. สร้างโครงการง่าย ๆ ซึ่งมีคุณสมบัติหรือลักษณะตามที่ศึกษาขึ้นมาได้เอง

2. เมื่อศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของโครงการ แผนงาน และแผนแล้ว นักศึกษาสามารถ

- ก. ระบุความแตกต่างของโครงการ แผนงาน และแผนได้อย่างถูกต้อง
- ข. อธิบายความสัมพันธ์ของแผน แผนงาน โครงการ งาน และกิจกรรมได้ถูกต้อง

3. เมื่อศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของโครงการพัฒนาและแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ แล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของการวางแผนในระดับต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

เก้าโครงการเรื่อง

1. ความหมายและลักษณะหรือคุณสมบัติของโครงการ

1.1 ความหมายของโครงการ

1.2 คุณสมบัติสำคัญของโครงการ

2. ความสัมพันธ์ของโครงการ แผนงาน และแผน

3. ความสัมพันธ์ของโครงการพัฒนาและแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ

1. ความหมายและคุณสมบัติของโครงการ

คำอธิบายศัพท์

1. แผน คือ แนวปฏิบัติหรือกลยุทธ์ที่จัดทำอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือจุดหมาย หรือให้เป็นไปตามแนวโน้มทางด้าน ๆ ที่กำหนดไว้
2. สิ่งป้อนเข้า (input) ของโครงการ หมายถึง ทรัพยากรหรือปัจจัยที่ต้องใช้ใน การดำเนินงานตามโครงการ ได้แก่ เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน วัตถุที่เป็นตน ตัวอย่าง เช่น ในโครงการขยายถนน สิ่งป้อนเข้าของโครงการได้แก่ เครื่องมือสร้างถนน ชุดเจาะถนน คันงานสร้างถนน วัสดุ ที่ใช้ในการสร้างถนน ฯลฯ
3. กรรมวิธีการผลิตของโครงการ หมายถึง เทคนิคการทำ เนินงานที่ใช้สร้างผลผลิต ของโครงการ เช่น ในโครงการขยายถนน กรรมวิธีผลิตคือวิธีการในการสร้าง ถนน ประเภทของเทคโนโลยีที่เลือกใช้
4. ผลผลิต (Output) ของโครงการ คือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการทำโครงการ เช่น ในโครงการขยายถนน ผลผลิตของโครงการคือถนนที่ขยายอุղານั้นเอง

สรุปประเด็นสำคัญ

โครงการ คือ แผนซึ่งสามารถกว่าเคราะห์และประเมินผลได้โดยอิสระประกอบด้วย กิจกรรม การใช้ทรัพยากร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

โครงการโดยทั่วไปจะมีลักษณะสำคัญหรือคุณสมบัติดังนี้

- ก. โครงการมีลักษณะ เป็นระบบ คือ เป็นระบบของการใช้กรรมวิธีผลิตเพื่อเปลี่ยนสิ่งป้อน เข้าของโครงการ เป็นผลผลิตของโครงการ

ข. โครงการทุกโครงการต้องมีวัตถุประสงค์ระบุไว้ชัดเจน วัตถุประสงค์ของโครงการจะกำหนดครุปแบบโครงการ และใช้เป็นฐานในการประเมินผลการทำโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการอาจจะมีมากกว่า 1 อย่าง และวัตถุประสงค์โครงการต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนในระดับสูงขึ้นไป

ค. โครงการแต่ละโครงการต้องมีความเป็นเอกเทศ ซึ่งหมายความว่า เราจะต้องสามารถกำหนดขอบเขต วิเคราะห์ และประเมินผลได้โดยอิสระ

ง. โครงการทุกโครงการต้องมีอายุโครงการ เพราะโครงการไม่ใช่งานประจำ แต่เป็นการริเริ่มหรืองานพัฒนา

จ. โครงการมีจุดเริ่มมาจากการแผนโครงการ ซึ่งเป็นเรื่องของการพิจารณาสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น (ex-ante) ดังนั้น การทำโครงการจึงต้องเริ่มค่วยการเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการให้สมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้การปฏิบัติตามโครงการได้ผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

กิจกรรมเรียนที่ 1

1. จงอธิบายความหมายของคำศัพท์เป็น

โครงการ สิ่งป้อนเข้าของโครงการ ผลิตผลของโครงการ
อายุโครงการ

2. จงอธิบายลักษณะหรือคุณสมบัติของโครงการโดยทั่วไป

3. นักศึกษาศึกว่า สิ่งป้อนเข้า ในโครงการส่งเสริมการปลูกพืชพันธุ์ใหม่ที่สำคัญ มีอะไรบ้าง และผลิตผลของโครงการส่งเสริมการปลูกพืชพันธุ์ใหม่คืออะไร

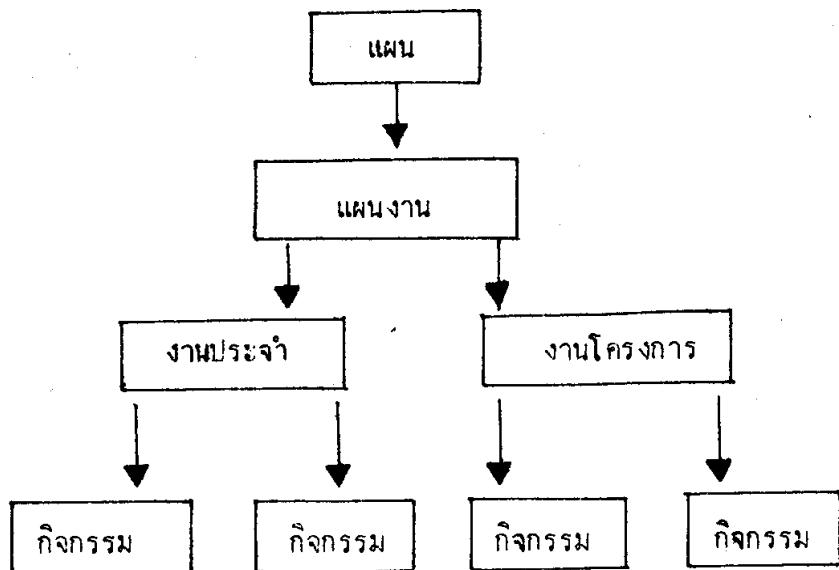
2. ความสัมพันธ์ของโครงการ แผนงาน และแผน

คำอธิบายศัพท์

แผนงาน หมายถึง แผนย่อยหนึ่ง ๆ ที่มุ่งบรรลุวัตถุประสงค์หนึ่งของแผน

ที่ใหญ่ขึ้น เช่น ในแผนยกระดับการกรองซีพของชawn อาจจะประกอบ

ด้วยแผนงานหลาย ๆ แผนงาน เช่น แผนงานเพื่อเพิ่มรายได้ของชawan แผนงานการจัดระบบให้การสินเชื่อชawanฯ ฯลฯ แผนงานและแผนงานมุ่งบรรลุวัตถุประสงค์เดียว ตามตัวอย่างแผนงาน 2 แผนงาน วัตถุประสงค์ของแผนงานแรก คือ เพื่อเพิ่มรายได้และวัตถุประสงค์ของแผนงานที่สอง เพื่อใหม่สินเชื่อในระดับที่เหมาะสม หรือสอดคล้องกับความต้องการ แผนงาน ก่ออาประกอบด้วยโครงการหลาย ๆ โครงการ และงานประจำกลุ่มนี้

สรุปประเด็นสำคัญ

เนื่องจากโครงการคือ แผนที่เล็กที่สุดที่เป็นส่วนประกอบของแผนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น โครงการในแผนหนึ่ง ๆ จึงต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในการบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผน พูดอีกนัยหนึ่ง วัตถุประสงค์ในระดับโครงการ ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ระดับแผนงาน และแผน เราอาจแสดงความสัมพันธ์ของโครงการ แผนงาน และแผน ได้เป็น 2 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 ความสัมพันธ์ที่ เป็นไปในลักษณะของการ เป็นส่วนประกอบของอีกหนึ่ง นั่นคือ ในแผนหนึ่ง ๆ จะประกอบไปด้วยแผนงาน (อาจมากกว่า 1) และในแต่ละแผนงาน อาจ

ประกอบไปด้วยโครงการ (อาจมากกว่า 1) (ที่อาจจะมีกรณีที่ แผนงานหนึ่ง ๆ จะมีแต่งานในลักษณะงานประจำก็ได้)

ลักษณะที่ 2 ความสัมพันธ์ในลักษณะของการประสาน สอดคล้องในวัตถุประสงค์นี้คือ เมื่อโครงการ เป็นส่วนหนึ่งในแผนงาน และแผนงานเป็นส่วนหนึ่งในแผน วัตถุประสงค์จะครอบคลุม การต้องสอดคล้องกัน และจะมองสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ประจำแผนงาน และระดับ แผนด้วย เช่น วัตถุประสงค์ประจำโครงการ เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวโดยการขยายการปลูก ประทาน จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ เพิ่มผลผลิตข้าวโดยโครงการส่ง เสริมการใช้ปุ๋ย หงส์สองโครงการนี้มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ประจำ แผนงานที่ต้องการเพิ่มรายได้ของชาวนา และหงส์หมูนี้จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ประจำแผนที่ต้องการยกระดับการตรồngข้าวนาให้สูงขึ้น เป็นตน

กิจกรรมการเรียนที่ 2

จงอธิบายความสัมพันธ์ของ แผน แผนงาน โครงการ โดยการยกตัวอย่าง
(ที่แยกต่างจากตัวอย่างในบทเรียน) ประกอบความเข้าใจ

3. ความสัมพันธ์ของโครงการพื้นนาและแผนพื้นนาในระดับต่าง ๆ

คำอธิบายคัพท์

- การวางแผน หมายถึง การสรรหาระบบทอง เครื่องมือทางนโยบาย และจัดรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรดำเนินการ เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดล่วงหน้า
- แผนหลักหรือแผนแห่งชาติ (master plan หรือ national plan) คือแผนในระดับมหภาคที่มีลักษณะครอบคลุมทุกส่วนในระบบเศรษฐกิจ แผนนี้

จะใช้เป็นหลักในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจส่วนรวม เช่น แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

3. แผนเฉพาะสาขา (sectoral plan) หมายถึง แผนเฉพาะสาขาเศรษฐกิจ
เช่น แผนพัฒนาภาคเกษตร แผนพัฒนาอุตสาหกรรมฯลฯ
4. แผนภาค (regional plan) เป็นแผนที่ครอบคลุมภาคภูมิศาสตร์ เช่น แผนพัฒนา
ภาคใต้ แผนพัฒนาภาคเหนือ เป็นต้น
5. แผนเฉพาะส่วน (partial plan) คือแผนที่มุ่งให้ความสนใจกับส่วนหนึ่งส่วนใด
ของระบบเศรษฐกิจ ทั้งแผนงานสาขาและแผนภาคต่างๆ เป็นแผน
เฉพาะส่วน เป็นต้น
6. แผนโครงการ ก็คือ แผนการทำโครงการ

สรุปประดิษฐ์สำคัญ

จากการศึกษาหัวข้อความสัมพันธ์ของแผน แผนงาน และโครงการ เราสามารถขยาย
แนวคิดไปสู่โครงการพัฒนาในระดับต่าง ๆ เรายาบว่าแผนย่อยและแผนใหญ่ควรจะต้องสัมพันธ์กัน
อย่างดี เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา นั่นคือ

1. ในส่วนของแผนพัฒนาสาขา เศรษฐกิจ

โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานการพัฒนาสาขาเศรษฐกิจนั้น ๆ จะต้อง
สัมพันธ์กับแผนในระดับกอง กรม กระทรวงที่รับผิดชอบในสาขาเศรษฐกิจนั้น ๆ และสัมพันธ์กับแผน
แห่งชาติ

2. ในส่วนของแผนพัฒนาภาค

โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานพัฒนาภาคนั้น ๆ จะต้องสัมพันธ์กับแผนใน
ระดับอำเภอ จังหวัดในภาคนั้น ๆ และสัมพันธ์กับแผนแห่งชาติ

3. ในส่วนของแผน เผาะส่วนอื่น ๆ

โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานพัฒนาในเรื่องนี้ ๆ จะต้องสัมพันธ์กับ
วัตถุประสงค์ระดับกอง กรม กระทรวงที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ๆ และสัมพันธ์กับแผนแห่งชาติ

กิจกรรมการเรียนที่ 3

จ包包รูปแสดงความสัมพันธ์ของโครงการพัฒนาห้องถัง กับแผนพัฒนาภาคเหนือ

การประเมินผลท้ายบท

1. ข้อความต่อไปนี้คือหรือถูกอย่างไร จงอธิบาย

ก. โครงการเหล่านี้โครงการจะต้องไม่เข้าห้อง ก็ต้องมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

วิเคราะห์ และประเมินผล มีฉะนั้นจะไม่ใช่โครงการ

ข. โครงการทุกโครงการต้องมีวัตถุประสงค์เด่นชัด เพื่อวัตถุประสงค์ของ
โครงการเป็นตัวกำหนดรูปแบบหรือประเภทของโครงการ

ค. ปัจจุบันโครงการก็ เมื่องานประจำ เพราะทุก ๆ หน่วยงานก็มีการทำ
โครงการกัน เป็นประจำ

2. ให้นักศึกษาสร้างโครงการง่าย ๆ ขึ้นมา 1 โครงการ โครงการที่สร้างขึ้นมาจะต้องมีคุณสมบัติ
ของโครงการที่ศึกษาในบทที่ได้ยครบทวน โดยนักศึกษาจะต้องเขียนรีพอร์ตถึงคุณสมบัตินี้ ๆ ใน
โครงการตัวอย่างที่สร้างขึ้นนี้ประกอบด้วย

